

Švicarska umetnika v Kulturnem centru Sinagoga Maribor

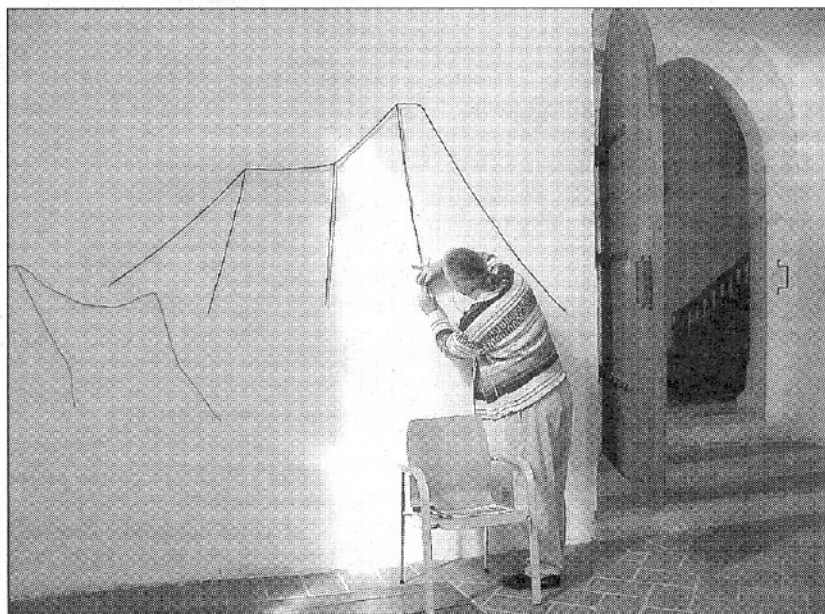
Kolo in gibljive risbe

Z Liliane Csuka in Petrom Trachslom, ki redko razstavljata v galerijah, raje v izpraznjenih sinagogah, cerkvah, tovarnah

Od 30. marca do 23. aprila je v Kulturnem centru Sinagoga na ogled razstava dveh švicarskih umetnikov, Liliane Csuka in Petra Trachsla. Svoji umetniški poti sta začela v zgodnjih sedemdesetih v züriški šoli za eksperimentalno umetnost. V izhodišču sta oba predstavnika konceptualne umetnosti v njeni 'klasični' obliki.

Liliane Csuka živi že dobrih dvajset let v Franciji. Po štiriletnem bivanju v Parizu se je preselila v Normandijo, kjer ji narava nudi brezmejno ustvarjalno možnost. V naravi vedno ustvarja z materiali, najdenimi na mestu samem. Le redko se zgodi, da prinese in vkomponira kak tuj ali umetni material v naravo. Ko se odloča za sodelovanje z galerijskimi institucijami, so ji ljubše take, ki svojo funkcijo izvajajo v arhitekturah, stavbah, katere prvenstveno niso bile grajene z namenom biti galerija. Zadnjih nekaj let prav načrtno išče opuščene tovarne, cerkve in sinagoge, ki sta jim čas in kraj namenila drugačne vloge. Zaradi njenega judovskega porekla so ji še posebej pri srcu nekdanje sinagoge. Eden pomembnejših in vidnejših elementov njenega ustvarjanja je jezik oziroma sporazumevanje. Jezik je tisti, ki nas lahko združuje, žal pa je večinoma ravno obratno, jezik je tisti, ki nas razdvaja.

Peter Trachsel je v okviru svojega delu ustanovil inštitut in ga poimenoval Hasena. Preko spletnih strani komunicira z umetniki, ki se ukvarjajo s podobnimi vprašanji kot on. Različni načini gradnje domovanj in bivanjskih oblik mu vedno znova porajajo vprašanja življenjskega sloga. Projekt, v okviru katerega je nastala tudi razstava v Mariboru, izpostavlja situacijo premičnega doma. Nomadski način življenja, možnost prenosa 'hiše', ki odlično služi svojemu namenu, ne glede na vremenske neprilike, prilagodljivost tako doma kot človeka, ki se s tem domom seli, so samo najosnovnejša izhodišča njegovega projekta. Njegov inštitut trenutno sodeluje s Filipini. Švicarski in filipinski šolarji se ubadajo s tradicionalno filipinsko 'hišo'. Letos poleti se bodo po poletnem delu, vsak v svoji državi, združili in primerjali svoje rezultate. Gre torej za neke vrste izobraževalni program, ki je hkrati omogočil, da je dvajset filipinskih šolarjev dobilo štipendije.

Peter Trachsel - v stene Sinagoge ni smel zabijati žebeljev

L. C.: (Smeh) "Csaba me je nagovoril. In ko sem prostor videla, sem si resnično zaželela delati v njem. Nato sem poklicala Petra, ker se mi je zdelo, da tudi njegovo delo sodi sem."

- Svoja dela večinoma razstavljate v prostorih s podobno zgodovinsko vsebino, kot jo ima mariborska sinagoga. Zakaj izbirate take prostore?

L. C.: "Zelo redko razstavljam v galerijah. Vedno iščem prostore z določeno atmosfero, pa naj bo to nekdanja sinagoga, cerkev ali zapuščen tovarna. Galerija ima podobno funkcijo kot trgovina, to je samo prostor za razkazovanje in prodajo, nima pa atmosfere, v kateri bi umetniško delo lahko zaživelo."

- Kolo razstavljate drugič. Prvič je bilo razstavljeno v sinagogi v Šamorinu na Slovaškem. Kakšna je vaša interpretacija razstavljenega Kolesa?

L. C.: "V Kolo sem vpela lističe z znaki, ki predstavljajo črke raznih abecedo oziroma jezikov. V prostorskih postavitvah se vedno ukvarjam z besedami oz. znaki, ki besede tvorijo. Vedno želim biti politična. Jezik, narodnost, vera ali kakršnakoli opredelitev je tisto, kar ljudi ločuje, med nas postavlja meje. Na koncu koncev pa smo vsi vpeti v isto kolesje življenja. Načeloma sem proti kakršnekoli opredeljevanju."

- V eni svojih instalacij ste časopise in revije predstavili kot opeke, iz katerih ste zgradili zid.

L. C.: "Zid ali besedni zid. Postavljen je tako, da so med posameznimi zidaki odprti prostori. Na ta način dajem možnost ali upanje komunikaciji. Kakorkoli že je omejena ali omejujoča, vedno se najdejo možnosti ali luknje za plodno komunikacijo."

- Peter Trachsel, kaj je izhodišče vašega dela?

P. T.: "Približno dvaindvajset ali trindvajset let se ukvarjam z umetnostjo premikanja. Sem neke vrste inštitut, ki se ukvarja z vprašanjem umetnosti gibanja, preseljevanja... V svojih projektih vedno sodelujem z več ljudmi iz raznih držav."

Gibljive risbe, ki jih predstavljate v Sinagogi so nadaljevanje projekta premičnih domovanj."

P. T.: "Gre za nadaljevanje projekta, ki se je začel z izkušnjo postavljanja kurdskega šotor. Dvajset umetnikov nas je poskušalo postaviti tak šotor, vendar nam ni uspelo. Zanimivo je, da šotor, ki meri približno 20m², postavijo štiri ženske v slabe pol ure. No, nam ga ni uspelo postaviti. Šele drugi dan, ko so nam priskočili na pomoč otroci, je šotor končno stal."

- Kakšna pa je povezava gibljivih

Umetnika sta sodelovala in skupaj ustvarjala v okviru več projektov. Na Slovaškem sta v nekdanji sinagogi v mestu Šamorin, ki je danes preoblikovana v galerijo, izvedla nekaj skupnih projektov. V želji, najti še kak podoben prostor, sta prišla tudi k nam. **Csaba Kiss**, vodja At Home Gallery v nekdanji šamorinski sinagogi, je povedal, da je zelo vesel, ker je v Sloveniji, v Mariboru prostor, kjer vidi možnost sodelovanja in povezovanja s svojim delom. Lansko poletje je bil v Mariboru prvič, jeseni je v Maribor pripeljal še Liliane in stekli so pogovori o možnostih sodelovanja.

- Zakaj sta za predstavitev svojega dela izbrala nekdanjo sinagogo v Mariboru?

- Zakaj pa potem izbirate cerkve in sinagoge za svoje razstave?

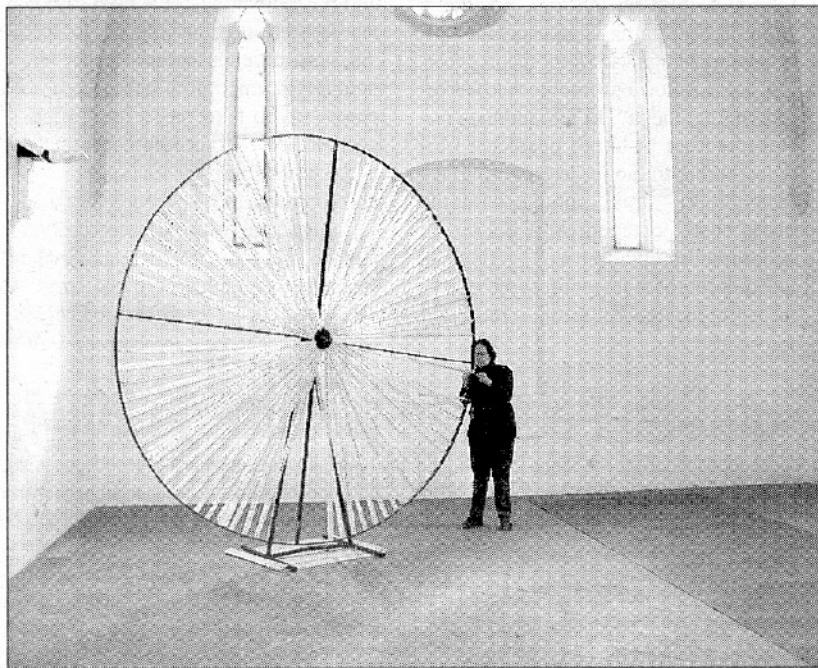
L. C.: "Ravno zato, ker to niso več. Ker zdaj služijo drugemu namenu. To so zdaj prostori, kjer živi umetnost. V več instalacijah, ki sem jih izvedla sem uporabila časopisni papir. Kamorkoli grem, potujem povsod kupujem lokalne časopise, ki jih potem uporabim za svojo instalacijo. Površina časopisnega papirja je zapolnjena z besedami, ki ti povedo veliko ali pa nič, odvisno ali jezik poznaš. Ko sem se pred dobrimi dvajsetimi leti preselila v Francijo sem imela velike težave s sporazumevanjem. Francozi namreč govorijo zelo hitro. Danes je lažje, čeprav še zdaj francoskim sogovornikom velikokrat rečem naj ponovijo stavek, ker so enostavno prehitri."

risb s tem šotorom?

P. T.: "Risbe so v bistvu možni obrisi šotorov, ne gre za neke realne obrise ampak za asociacije, ki imajo izvor v teh šotorih. Asociacija je lahko tudi druga, saj lahko v teh risbah vidimo tudi vrhove streh nekega mesta ali vrhove hribov. Kakorkoli že, risbe namigujejo na premikanje, preseljevanje. Ravno v smislu preseljevanja sem našel povezavo z vašim prostorom, nekdanjo judovsko sinagogo. Zakaj več ne služi svojemu namenu, zato, ker so Judje morali oditi, preselili so se. To je nekako stalnica v njihovi zgodovini, in to se mi je zdela zanimiva povezava z mojim delom. V eni izmed risb sem tudi predstavil obliko mariborske sinagoge."

- Material, ki ste ga uporabili za risbe, je vrh. Zakaj tak material?

P. T.: "Najprej sem imel v mislih bakreno žico. Vendar se je pri iskanju bakrene žice kvadratnega profila pojavilo kar nekaj težav. Namreč nismo je mogli najti niti v Sloveniji niti v sosednji Avstriji in Nemčiji. Na žalost je tudi v Švici ne proizvajajo več. Druga težava je prireditelna tehnika, ker v stene sinagoge ni dovoljeno zabijati žebeljev. Tako sem se spomnil prijatelja, ki še vedno na tradicionalen način izdeluje vrvi iz industrijske indijske konoplje. Prosil sem ga, naj mi splete vrvi posebej za mariborsko razstavo. Vrvi mi je tudi pobarval z naravnimi pigmenti. Tako je vse naravno ali ekološko. Vrvi sem uporabil tudi zato, ker so te potrebne tudi pri postavljanju šotorov. Material pa se ponovno povezuje z materialom, iz katerega so narejena šotorska krila. Namreč kozja koža in volna reagirata na vremenske spremembe in to me je zelo fasciniralo. Ko je zunaj hladno, se dlaka naježi. Tako se ustvari termalni pas, hkrati skozi kožo prihaja v notranjost šotorov več svetlobe."

Liliane Csuka ob svojem gibljivem kolesu v Sinagogi

Nataša Smolič